مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى ۋە خىسلەتلىرى

ئا. ئەركىن

(بېشى ئالدىنقى ساندا)

ئىسىملىرى

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم مۇنداق دېگەن:«مېنىڭ كۆپلىگەن ئىسمىم بار.[1] (مۇسلىم 6059) مەن مۇھەممەد، مەن ئەھمەد، مەن مۇقاففا، مەن ھاشىر. مەن تەۋبە پەيغەمبىرىمەن، مەن رەھمەت پەيغەمبىرىمەن.»[2] (مۇسلىم 6061) مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھمەد دېگەن ئىسمى قۇرئاندىمۇ تىلغا ئېلىنغان: {ئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا: «ئى ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن ئاللاھ ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەد ئىسىملىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن» دېدى. ئىسا ئۇلارغا روشەن مۆجىزىلەرنى ئېلىپ كەلگەن چاغدا، ئۇلار: «بۇ ئوپئوچۇق سېھىردۇر» دېدى.}[3]

ئۆزىنى سۈپەتلىشى

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنى سۈپەتلەپ ئېيتقانلىرىنىڭ بەزىسى تۆۋەندىكىچە:

«ئاللاھ بىلەن قسەمكى! مەن ئاسماندىمۇ ئىشەنچىلىك، زېمىندىمۇ ئىشەنچىلىك ـ ئەمىيندۇرمەن.»[4] «بارچە ئىنسانلارغا پەيغەمبەر بولۇپ ئەۋەتىلدىم.»[5] (مۇسلىم 1167)«مەن ئاراڭلاردا ئاللاھنى ئەڭ ياخشى تونۇغۇچى ۋە ئاللاھتىن ئەڭ قورقۇچچىمەن.»[6] «قىيامەت كۈنى مەن ئىنسان بالىلىرىنىڭ سەردارىمەن. تۇنجى بولۇپ قەبرىسى يېرىلغۇچى مەن، تۇنجى بولۇپ شاپائەت قىلغۇچى مەن ۋە تۇنجى بولۇپ شاپائىتى

---

[1] سەھىھۇل مۇسلىم، 6059 ـ ھەدىس

[2] سەھىھۇل مۇسلىم، 6061ـ ھەدىس

[3] قۇرئان كەرىم، 61ـ سۈرە، 6ـ ئايەت

[4] تەبرانى: ئەلئەسەت؛ ئەلبانى: سەھىھ جامىئۇس سەغىر، 1337ـ ھەدىس

[5] سەھىھۇل مۇسلىم، 1167ـ ھەدىس

[6] سەھىھۇل بۇخارى، 20ـ ھەدىس

ئەۋلاد گۇرۇپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

قوبۇل قىلىنغۇچىمەن.»[7] «سىرات كۆۋرۈكىدىن تۇنجى بولۇپ مەن ئۆتىمەن.»[8] «جەننەتنىڭ ئىشىكىنى تۇنجى بولۇپ مەن چېكىمەن.»[9]

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قىرىق يېشىدا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كەلگەن بولۇپ، ۋەھيي كەلگەن كۈن دۈشەنبە كۈنى ئىدى. مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمدىن دۈشەنبە كۈنى روزا تۇتۇشنىڭ سەۋەبى سورالغاندا «مەن دۈشەنبە كۈنى تۇغۇلدۇم. ۋەھيىمۇ ماڭا دۈشەنبە كۈنى كەلدى» دېدى.[10]

«ئاللاھ مېنى گۈزەل پەزىلەتلىك، مەرت ۋە كەمتەر قىلىپ ياراتتى. مېنى كىبىرلىك، تەرسا ۋە ھەقنى دەپسەندە قىلىدىغان كىشىلەردىن قىلمىدى.»[11] «مەن مۆمىنلەرگە ئۆز جېنىدىنمۇ بەك يېقىنمەن.»[12] «مەن كېلىشىمنى بۈزمايمەن. ئەلچىنى سولاپ قويمايمەن.»[13] «شەكسىزكى، مەن گۈزەل ئەخلاقنى كامالەتكە يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئەۋەتىلدىم.»[14]

«خرىستىئانلار مەريەم ئوغلى ئىسانى چەكتىن ئاشۇرۇپ ماختىغىنىدەك، سىلەر مېنى چەكتىن ئاشۇرۇپ ماختىماڭلار. چۈنكى، مەن پەقەت بىر قۇلمەن. بۇنداق ئىكەن، مېنى ئاللاھنىڭ قۇلى ۋە رەسۇلى دەڭلار.»[15]

يۇمشاقلىقى

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ بىلەن مەسجىدتە ئولتۇراتتۇق، چۆلدە ياشايدىغان كىشىلەردىن بىرى مەسجىدكە كىرىپ كەلدى ـ دە، ئۆرە تۇرغان پېتى سىيىشكە باشلىدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ساھابىلىرى «توختا، توختا» دېيىشتى. رەسۇلۇللاھ «ئۇنىڭغا دەخلى قىلماڭلار، ئىشىنى يېرىم يولدا توختىتىپ قويماڭلار» دېدى. ساھابىلەر تاكى بۇ چۆلدە ياشايدىغان كىشى ھاجىتىنى راۋا قىلىپ بولغانغا قەدەر ئۇنىڭغا توسقۇنلۇق قىلمىدى. ئۇ ئىشىنى تۈگەتكەندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئۇنى چاقىرىپ مۇنداق دېدى:«مەسجىدلەردە كىچىك تەرەت قىلىش ۋە باشقا شەكىلدە مەسجىدلەرنى مەينەت قىلىش توغرا ئەمەس. مەسجىدلەر پەقەت ۋە پەقەت ئاللاھنى زىكر قىلىش، نامازئوقۇش ۋە قۇرئان ئوقۇش ئۈچۈن ئىنشا قىلىنغان.» رەسۇلۇللاھ ساھابىلىرىگە مۇنداق دېدى:«سىلەر پەقەتلا ئاسانلاشتۇرغۇچى قىلىنىپ ئەۋەتىلدىڭلار، تەسلەشتۈرۈگۈچى قىلىنمىدىڭلار. ئۇنىڭ كىچىك تەرتىنىڭ ئۈستىگە بىر چېلەك سۇ تۆكۈڭلار.»

---

[7] سەھىھۇل مۇسلىم، 2278 ـ ھەدىس؛ سۈيۈتى: جامىئۇس سەغىر 2692 ـ ھەدىس

[8] سەھىھۇل مۇسلىم، 450 ـ ھەدىس

[9] سەھىھۇل مۇسلىم، 482 ـ ھەدىس

[10] سەھىھۇل مۇسلىم: كىتابۇس سىيام، 197 ـ ھەدىس

[11] سۈيۈتى: جامىئۇس سەغىر 1719؛ ئەلبانى: سەھىھ ئىبنى ماجە 2648، سەھىھ

[12] سەھىھۇل مۇسلىم، 4133 ـ ھەدىس

[13] ئەلبانى: سەھىھ ئەبۇ داۋۇد، 2758 ـ ھەدىس؛ سۈيۈتى: جامىئۇس سەغىر، 2644 ـ ھەدىس

[14] سەھىھۇل بۇخارى: ئەدەب ئەلمۇفرەد، 273 ـ ھەدىس؛ ئەلبانى: سلسلە ئەسسەھىھە، 45 ـ ھەدىس

[15] سەھىھۇل بۇخارى

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈزەللىمىسى

بۇنىڭ بىلەن چۆلدە ياشايدىغان كىشى «ئى ئاللاھ! ماڭا ۋە مۇھەممەتكە رەھىم ـ شەپقەت قىلغىن. ئىككىمىزدىن باشقا ھېچكىمگە رەھىم ـ شەپقەت قىلمىغىن» دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا «سەن تولىمۇ كەڭرى بولغان ئىشنى بەكلا تارايتىۋەتتىڭ» دېدى.[16]

باتۇرلۇقى

بەررا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: جەڭ يۈزىرى پەللىگە چىققاندا رەسۇلۇللاھنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ پاناھلىناتتۇق. بۇنداق چاغدا ساھابىلەرنىڭ ئەڭ قەھرىمانلىرى رەسۇلۇللاھ بىلەن ئوخشاش سەپتە (مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ) دۈشمەنگە قارشى جەڭ قىلاتتى.[17]

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەدىر جېڭى بولغان كۈنى بىزلەرنىڭ رەسۇلۇللاھنىڭ سايىسىدە ئۆزىمىزنى قوغداۋاتقانلىقىمىزنى كۆردۈق. ئارىمىزدا دۈشمەنگە ئەڭ يېقىنى رەسۇلۇللاھ ئىدى. رەسۇلۇللاھ بەدىر جېڭى كۈنى ھەممەيلەندىن بەك قەھرىمانلىق بىلەن جەڭ قىلدى.[18]

مەرتلىكى

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ياخشىلىق جەھەتتە ئىنسانلارنىڭ ئەڭ مەرتى ئىدى.[19] ھېچقانداق نەرسىنى كەلگۈسى ئۈچۈن دەپ ساقلاپ قويمايتتى.[20] ھەر قانداق نەرسە تەلەپ قىلىنسا «ياق» دېمەيتتى. باشقىلارنىڭ ھەر قانداق ھاجىتىنى رەت قىلمايتتى.[21]

مەككە فەتھىسىدىن كېيىن ھۇنەين غازىتىدا يېڭىدىن مۇسۇلمان بولغان بىرەلەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمدىن ئۆزۈگە ئىككى تاغنىڭ ئارىسى توشقۇدەك كۆپ مىقداردا قوي بېرىشىنى سورىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا سورىغىنىنى بەردى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ كىشى ئۆز قەبىلىسىگە قايتىپ «ئى قەۋمىم، مۇسۇلمان بولۇڭلار. ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مۇھەممەد نامرات بولۇپ قېلىشتىن قىلچە قورقۇپ قالماي بېرىۋېرىدىكەن، دېدى. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەزى كىشىلەر پەقەت دۇنيانىڭ كۆزلەپ ئىسلامغا كىرەتتى. ئەمما، ئىسلامغا كىرگىنىدىن كېيىن مۇسۇلمانلىق ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇنيادىنمۇ، دۇنيادىكى بارچە نەرسىدىمۇ قىممەتلىك، سۆيۈملۈك بولۇپ كېتەتتى.[22]

---

[16] بۇخارى ۋە مۇسلىم

[17] بۇخارى ۋە مۇسلىم

[18] مۇھەممەد جەمىل زەينۇ: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەخلاقى ۋە خىسلەتلىرى، 75 ـ بەت

[19] سەھىھۇل بۇخارى، 6 ـ ھەدىس؛ مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم 1591

[20] شامائىل تىرمىزى، 195

[21] سەھىھۇل بۇخارى، 6034 ـ ھەدىس؛ مۇنزىرى: مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم، 1592 ـ ھەدىس

[22] مۇنزىرى: مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم، 1593 ـ ھەدىس

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈزەللىمىسى

مەككە فەتھىدىن كېيىن ھۇنەين غازىتىدا ئالتە مىڭ قوۇل، 24 مىڭ تۆگە، 40 مىڭدىن ئارتۇق قوي، تۆت مىڭ ئوقىيە كۈمۈش غەنىيمەت ئېلىنغان. رەسۇلۇللاھ بۇ غەنىيمەتلەرنى ئون كۈن سەرپ قىلىپ مۇسۇلمانلارغا تارقىتىپ بەرگەن.[23]

ھەشەمەتتىن ۋە مال-دۇنيادىن ئۆزاقلىقى

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم تاكى ۋاپات بولغۇچە، ئۇ زاتنىڭ ئائىلىسى ئىككى كۈن ئۇدا ئارپا نېنىغا تويۇپ باققان ئەمەس.[24]

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ۋە ئۇ زاتنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر يەيدىغانغا يېمەكلىكى بولمىغانلىقى ئۈچۈن ئارقا-ئارقىدىن نەچچە كېچىلەپ ئاچ قورساق يېتىپ قالاتتى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ يەيدىغان نېنى كۆپىنچە ھالدا ئارپا نېنى ئىدى.[25] رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ۋە ئايالىرى يەيدىغان نەرسىسى يوق بولغانلىقى ئۈچۈن كېچە-كېچىلەپ ئاچ قورساق يېتىپ قالاتتى.[26]

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ ئائىلىسى مەدىنىگە كەلگەندىن باشلاپ، تاكى ئۇ زات ۋاپات بولغانغا قەدەر ئۇدا ئۈچ كۈن بۇغداي نېنى بىلەن قورسىقىنى تويغۇزۇپ باقمىدى.[27]

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ ئائىلىسى بىر كۈندە ئىككى ۋاخ تاماق يەپ باقمىدى. بىر ۋاخ تامىقى خورمىدىن باشقىسى بولمىدى.»[28]

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ:«بىز ئاي بويى تاماق ئېتىش ئۈچۈن ئوت يېقمايتتۇق. يەيدىغىنىمىز پەقەتلا خورما بىلەن سۇ ئىدى. بىرەر پارچە گۆش كېلىپ قېلىشى بۇنىڭدىن مۇستەسنا.»[29]

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم «ئى رەببىم! مۇھەممەدنىڭ ئائىلىسىگە كۈن كەچۈرەلىگۈدەك دەرىجىدە رىزق ئاتا قىلغىن» دەپ دۇئا قىلدى.[30]

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىۋىدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بورا ئۈستىدە، بېشىغا تېرىدىن ئېچىگە خورمىنىڭ يۇمشاق تالالىرى سېلىنغان ياستۇق قويۇپ ئۇخلاپ قالغان ئىدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بەدىنىدىكى بورا ئىزلىرىنى كۆرۈپ يىغلاپ سالدىم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: نېمىگە يىغلايسەن، دېدى، مەن: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! قەيسەر

---

[23] ئىبنى قەييىم: زادۇل مەئاد، 2\194

[24] سەھىھۇل مۇسلىم، 2907-ھەدىس

[25] ئەلبانى مۇختەسەر شامائىلدا سەھىھ دېگەن.

[26] ئەلبانى: سەھىھۇل جامىئۇس سەغىر، 4895-ھەدىس

[27] سەھىھۇل بۇخارى، 6454

[28] سەھىھۇل بۇخارى، 6455

[29] سەھىھۇل بۇخارى، 6458-ھەدىس

[30] سەھىھۇل بۇخارى، 6460-ھەدىس

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

(رەملىقلارنىڭ پادىشاھى) كىسرا (پارسلارنىڭ پادىشاھى) ئالى تۇرمۇشتا ياشايدۇ، سىلە ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ـ پەيغەمبىرى تۇرسلا دېسەم، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: ئى ئۆمەر! ئۇلارغا دۇنيا بىزگە ئاخىرەت بېرىلسە بۇنىڭغا رازى بولمامسەن؟، دېۋىدى، ئەلۋەتتە رازى بولمەن دېدىم.[31]

قالدۇرغان مىراسى

ۋاپات بولغاندا ھېچقانداق پۇل ـ مال ۋەياكى بىرەر قۇل قېلىپ قالمىدى. رەسۇلۇللاھتىن قېلىپ قالغىنى پەقەتلا قورال ـ ياراقلىرى، ئۇلىغى، مۇساپىرلارغا ۋە يولدا قالغان مۇسۇلمانلارغا سەدىقە سۈپىتىدە قالدۇرۇپ قويغان بىر پارچە زېمىن ئىدى.[32]

ئائىشە ئانىمىز مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ۋاپات بولغان چاغدا، ئۆيۈمدە تاختا بېشىدىكى ئازغىنە ئارپىدىن باشقا يېگۈدەك ھېچقانداق نەرسە يوق ئىدى. مەن شۇ ئارپىدىن ئۇزۇنغىچە يېدىم. ئاندىن ئۇنىڭ ئېغىرلىقىن ئۆلچەپ باققان ئىدىم، ئارپا (تېز مۇددەتتە) تۈگەپ كەتتى.[33]

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم «بىزنىڭ مىراسچىمىز بولمايدۇ، بىزدىن قالغان ھەر قانداق نەرسە سەدىقىدۇر» دېگەن ئىدى. (مۇسلىم 4552) رەسۇلۇللاھتىن قالغان ئازغىنە نەرسىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ مۇشۇ ۋەسىيتى بويىچە ئاجىز ـ نامراتلارغا سەدىقە قىلىندى.

ئاللاھنى زىكىر قىلىشى

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئاللاھنى زىكىر قىلىش جەھەتتە ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئۈستۈنى ئىدى. ھەتتا ھەر سۆزى ئاللاھنىڭ زىكرى ۋە شۇنىڭغا يېقىن سۆزلەر ئىدى. ھەر چاغ ئاللاھنى زىكىر قىلاتتى. ئۆرە تۈرغان، ئولتۇرغان، ياتقان، ماڭغان، ئۇلاغقا مىنگەن، سەپەر قىلغان، مۇقىم تۇرغان ھەر قانداق چاغدال دائىما ئاللاھنى زىكىر قىلاتتى.[34]

ئۈممىتىگە بولغان كۆيۈم-شەپقىتى

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم كىشىلەرگە نامازنى قىسقا ئوقۇپ بېرەتتى؛ ئۆزى يالغۇز ئوقۇسا ئۇزۇن ئوقۇيتتى.[35] كىشىلەرگە (ئىمام بولسا) مۇكەممەل ھالدا يەڭگىل نامار ئوقۇپ بېرەتتى.[36] كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ نامار ئوقۇغۇچىلارنى نامازنى ئۇزارتىۋەتمەسلىككە بۇيرۇيتتى. جامائەتكە ئىمام

---

[31] سەھىھۇل بۇخارى، 4913 ـ ھەدىس؛ سەھىھۇل مۇسلىم، 1479 ـ ھەدىس

[32] ئەھمەد فەرىد: ۋەفاقات تەربىيە مەئە ئەسسىيرەتىن نەبەۋىيە، 540 ـ بەت

[33] سەھىھۇل بۇخارى، 3097 ـ ھەدىس؛ سەھىھۇل مۇسلىم، 2973 ـ ھەدىس

[34] ئىبنى قەييىم: زادۇل مەئاد، زادۇل مەئاد 2\240

[35] ئىمام ئەھمەد، ئەبۇ يەئلا؛ ئەلبانى سەھىھۇل جامىئ، 4636 ـ ھەدىس

[36] سەھىھۇل مۇسلىم؛ مۇسلىم؛ تىرمىزى؛ نەسەئىي؛ 4637

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

بولۇپ ناماز ئوقۇۋاتقىنىدا بىرەر بوۋاق بالىنىڭ يىغىسىنى ئاڭلىسا، ئانىسىغا ئىچى ئاغرىپ نامىزىنى باشتا نىيەت قىلغىنىدىن قىسقا تۇتاتتى.[37]

مۇھەممەد ئۇمىمتىگە بولغان كۆيۈم-شەپقىتى دۇنيادىمۇ، ئاخىرەتتىمۇ ھېچقانداق سۇسلاپ قالمايدىغان زاتتۇر بولۇپ، «ھەر پەيغەمبەرنىڭ (دەرھال قوبۇل قىلىنىدىغان) بىر دۇئاسى باردۇر. مەن بۇ دۇئايىمنى قىيامەت كۈنى ئۇممىتىمنى شاپائەت قىلىش ئۈچۈن ساقلاپ قويدۇم» دېگەن ئىدى.[38]

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم مۇنداق دېگەن: «مېنىڭ مىسالىم بىلەن ئۇممىتىمنىڭ مىسال ئوت ياققان بىر كىشىنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ. ئوتنىڭ يورۇقىنى قاراڭغۇلۇقنى يورۇتقاندا ھاشارەتلەر ئۇ ئوتنىڭ ئىچىگە چۈشۈشكە باشلايدۇ. ئوت ياققان كىشى ھاشارەتلەرنى ئوتقا چۈشمىسۇن ئۇلارنى شۇنچە توشىمۇ، ھاشارەتلەر ئۇنىڭ توسۇشلىرىدىن بۆسۈپ ئۆتۈپ ئوتقا ئۆزىنى ئاتىدۇ. مېنىڭ مىسالىم بىلەن سىلەرنىڭ مىسالىڭلار دەل مۇشۇنداقتۇر. مەن سىلەرنىڭ ئوتقا چۈشۈپ كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈن «ئوتتۇن نېرى تۇر، ئوتتىن نېرى تۇر» دەپ، بېلىڭلاردىن تۇتۇۋالغان ھالەتتىمەن، ھالبۇكى (ھاشارەتلەر ئوتنى يورۇقلۇق ۋە ئىللىق ھېس قىلىپ، ئۇنىڭدىن مەنپەئەتلىنىش خىيالىدا ئوت ياققان كىشىدىن قۇتۇلۇپ ئۆزىنى ئوتقا ئاتقاندەك)، سىلەرمۇ مەندىن قۇتۇلۇپ، ئۆزۈڭلارنى ئوتقا ئاتىسىلەر.»[39]

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم قۇرئاندا بايان قىلىنغان ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سۆزىنى ئوقۇدى:{ئەگەر سەن ئۇلارنى جازالىساڭ، ئۇلار سېنىڭ قۇللىرىڭدۇر. ئەگەر ئۇلارنى مەغفىرەت قىلساڭ، شۈبھىسىزكى، سەن ئەزىزسەن، ھەكىمسەن.} (5-سۈرە مائىدە، 118-ئايەت) ئاندىن ئىككى قولىنى كۆتۈرۈپ «ئى رەببىم! ئۇممىتىم، ئۇممىتىم» دېدى ۋە يىغلاپ كەتتى. ئاللاھ جىبرىل پەرىشتىگە «ئى جىبرىل، رەببىڭ ئەڭ ياخشى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، مۇھەممەدنىڭ يېنىغا بېرىپ نېمىشقا يىغلىغىنى سورا» دەپ ئەمر قىلدى. جىبرىل پەرىشتە كېلىپ سوردى، رەسۇلۇللاھ ئەھۋالنى بايان قىلدى. جىبرىل پەرىشتە ئاللاھقا بايان قىلدى. ئاندىن ئاللاھ «ئى جىبرىل! مۇھەممەدكە بارغىن ۋە <شەكسىزكى ئۇممىتىڭ جەھەتتە بىز سېنى رازى قىلىمىز، سېنى نائۇمىد قىلمايمىز> دە» دەپ بۇيرۇدى.[40]

نامىزى

مۇغىرە ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم پۇتلىرى ئىششىپ كەتكەنگە قەدەر نامىز ئوقۇدى. ئۇ زاتقا «سىلىنىڭ ئۆتمۈشتىكى ۋە كەلگۈسىدىكى گۇناھلىرى مەغفىرەت قىلىنغان تۇرۇقلۇق، سىلىگە بۇنچە كۆلپەت چېكىپ نېمە كەپتۇ؟» دېيىلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم «مەن شۈكۈر قىلغۇچى بەندە بولمامدىم؟» دېدى.[41]

---

[37] سەھىھۇل بۇخارى

[38] سەھىھۇل بۇخارى، 6304-ھەدىس

[39] سەھىھۇل مۇسلىم، 5916-ھەدىس

[40] سەھىھۇل مۇسلىم، 498-ھەدىس

[41] مۇزىرى: مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم، 1553-ھەدىس

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈزەللىمىسى

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ نامازدىكى قىيامىنىڭ، رۇكۇسىنىڭ ۋە سەجدىسىنىڭ مىقدارى بىر-بىرى بىلەن ئوخشاش ئىدى.[42] كېچىدە ئويغىنىپ ئون ئۇچ رەكئەت نامازئوقۇيتتى.[43] كېچىلىك نامىزىدا نامىزنىڭ بىر رەكئىتى سائەتلەرچە ئۇزايتتى.[44] پۇتلىرى ئىششىپ كەتكۈچە نامازئوقۇيتتى.[45] نامازئوقۇغاندا مەيدىسىدىن قازان قايغىنىغادا چىقىدىغاندەك يىغا ئاۋازى كېلەتتى. رەسۇلۇللاھ كېچىلىك نامازنى شۇنچە ئۇزۇن ئوقۇغان ئىدىكى، ئۇ زاتتا ئىقتىدا قىلىپ يېنىدا نامازئوقۇغان كاتتا ساھابە ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد بەدراشلىق بېرەلمەي ئاقىۋەتتە رەسۇلۇللاھنى ئۆرە تۇرغان ھالدا قالدۇرۇپ قويۇپ، ئۆزى ئولتۇرۇۋېلىشنى ئويلاپ كەتكەن ئىدى.[46] نامازئوقۇپ بولغان جايىدا بىر ھازا ئولتۇراتتى[47].

ۋاپاتىغا بىر يىل قالغاندىن باشلاپ (نەپلە) نامىزنى ئولتۇرۇپ ئوقۇدى.[48]

مىراج كېچىسى رەسۇلۇللاھقا ئۆچ نەرسە بېرىلدى: بەش ۋاقىت نامازپەرز قىلىندى. بەقەرە سۈرىسىنىڭ ئاخىرقى ئۆچ ئايىتى بېرىلدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈممىتى ئارىسىدىن ئاللاھقا ھېچنەرسىنى شېرىك قوشمىغان كىشىلەرنىڭ چوڭ گۇناھلىرى مەغفىرەت قىلىندى.[49]

بىلالارغا تۆتقان مۇئامىلىسى

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئەنسارلارنى يوقلايتتى، ئۇلارنىڭ بالىلىرىغا سالام قىلاتتى، بالىلارنىڭ بېشىنى سىلايتتى.[50] نامازئوقۇۋاتقاندا نەۋرىلىرى كېلىۋالسا، ئۇلارنى كۆتۈرۈۋېلىپ نامازئوقۇيتتى.[51] (مۇسلىم 1212) بىلالارغا ئۇچرىسا ئۇلارغا سالام قىلاتتى، قولى بىلەن ئۇلارنىڭ مەڭزىنى بىر-بىرلەپ سىلاپ قويىاتتى. بۇ چاغدا بىلال رەسۇلۇللاھنىڭ قولىدىن ناھايىتى تاتلىق پۇراق كېلىۋاتقانلىقىنى سېزەتتى.[52] بىلالارغا ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىدىغان شەكىلدە چاقچاق قىلىپ قويىاتتى.

بىرەيلەن رەسۇلۇللاھنىڭ نەۋرىسى ھەسەننى سۆيگىنىنى كۆرۈپ، «مېنىڭ ئۆچ بالام بار، ئۇلاردىن ھېچقايسىنى سۆيۈپ باقمىدىم» دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم «رەھىم-شەپقەتلىك بولمىغۇچىغا رەھىم-شەپقەت قىلىنمايدۇ» دېدى.[53]

---

[42] سەھىھۇل مۇسلىم، 1058-ھەدىس

[43] سەھىھۇل مۇسلىم، 1800-ھەدىس

[44] سەھىھۇل مۇسلىم، 1811-ھەدىس

[45] سەھىھۇل مۇسلىم، 923-ھەدىس

[46] سەھىھۇل مۇسلىم، 1812-ھەدىس

[47] سەھىھۇل مۇسلىم، 1061-ھەدىس

[48] سەھىھۇل مۇسلىم، 1709-ھەدىس

[49] سەھىھۇل مۇسلىم، 430-ھەدىس

[50] سۈنەن نەسەئىي؛ ئەلبانى: سەھىھ جامىئۇس سەغىر، 4947-ھەدىس

[51] سەھىھۇل مۇسلىم، 1212-ھەدىس

[52] سەھىھۇل مۇسلىم، 6006-ھەدىس، مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم 1576

[53] سەھىھۇل بۇخارى 5997؛ مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم 1585

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

جىهادى

مەشھۇر ئىسلام ئالىمى ئىمام ئىبنى قەييىم مۇنداق دېگەن:

ئاللاه يولىدا قەلبى بىلەن، دەۋەت قىلىش ۋە ھەقىقەتنى بايان قىلىش بىلەن، قىلىچ ۋە نەيزە بىلەن ھەر ئەھۋالغا يارىشا ئەڭ يۇقىرى چەكتە جىھاد قىلاتتى. رەسۇلۇللاھنىڭ ھاياتىنىڭ ھەر سائىتى قەلبى بىلەن، تىلى بىلەن ۋە قولى بىلەن قىلىنغان جىھادلار بىلەن تولغان ئىدى. بۇ سەۋەبلىك، ئالەمدە ئىسمى ئەڭ چوڭ ياد قىلىنىدىغان، ئەڭ ئۈستۈن ۋە ئاللاھنىڭ دەرگاھىدى ئەڭ شەرەپلىك زات مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمدۇر.[54]

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم يىگىرمە يەتتە قېتىم غازاتقا تەشكىللىگەن. بەدىر غازىتى، ئۇھۇد غازىتى، مۇرەيسى غازىتى، خەندەك غازىتى، قۇرەيزە غازىتى، خەيبەر غازىتى ۋە مەككە فەتھى، ھۇنەين غازىتى، غابە غازىتى قاتارلىق توققۇز غازاتقا ئۆزى بىۋاستە قاتناشتى.[55]

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم جەڭدە دۇبۇلغا ۋە ساۋۇت كىيەتتى، قىلىچ، نەيزە ۋە ئەرەپ ئوقياسى، شۇنداقلا قالقان ئىشلىتەتتى. جەڭ مەيدانىدا (دۈشمەننىڭ جاسارىتىنى سۇندۇرۇش ئۈچۈن) چوڭچىلىق قىلىشنى ياخشى كۆرەتتى.[56] رەسۇلۇللاھنىڭ قىلىچىنىڭ ئىسمى زۇلپىقار بولۇپ، بەدر جېڭىدە قۇرەيشتىن غەنىيمەت ئالغان ئىدى.

جەڭدە ياكى جىھاد سەپەرلىرىدە بۇلاڭ-تالاڭ قىلىشنى چەكلەيتتى

جەڭدە بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىشنى ۋە دۈشمەن تەرەپتىن ئەسىرگە چۈشكەنلەرگە زۇلۇم قىلىشنى چەكلەيتتى. «بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلغۇچى بىزدىن ئەمەس» دەيتتى.[57]

بۇ ھەقتە مۇنداق بىر سەھىھ ۋەقەلىك مەۋجۇت:

ئەنسارى ساھابىلەردىن بىرى مۇنداق بايان قىلىدۇ: ئاللاھنىڭ رەسۇلى بىلەن بىرلىكتە بىر سەپەرگە چىقتۇق. كىشىلەر سەپەر جەريانىدا ناھايىتى ئېغىرچىلىق تارتتى. بۇ تەرىقىدە ئالدىغا بىر توپ تۆگە ئۇچرىدى ۋە تۆگىلەرنى ھەيدەپ ماڭدى. (تۆگىلەرنى سويۇپ، قازانغا سالدۇق.) قازانلىرىمىز قاينىۋاتقان ئاللاھنىڭ رەسۇلى ئوقياسىنى ھاسا شەكلىدە ئىشلىتىپ يېنىمىزغا كەلدى. تۆگە گۆشى قاينىۋاتقان قازانلىرىمىزنى ياي بىلەن نوقۇپ دۈم كۆمتۇرۇۋەتتى. ئاندىن تۆگىنىڭ گۆشىنى توپىغا مىلەشكە باشلىدى.

---

[54] ئىبنى قەييىم: زادۇل مەئاد، 2\327

[55] ئىبنۇل جەۋزى: سىفاتۇس سەفۋا، 88 ـ بەت

[56] ئىبنى قەييىم: زادۇل مەئاد، 2\413

[57] مۇسنەد ئەھمەد 3\140؛ تىرمىزى 1601؛ ئەبۇ داۋۇد 4391

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com

ئاندىن «بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىنغان مالنى يېيىش ئۆلۈكنىڭ تاپىنى يېگەندىن ھالالراق (ياخشىراق) ئەمەس» دېدى.[58]

ئەسىرلەرگە تۇتقان مۇئامىلىسى

جەڭدە ئەسىرگە چۈشكەن دۈشمەن ئەسكەرلىرىدىن بەزىسىنى ھېچقانداق شەرتسىز قويۇپ بېرەتتى، (مۇسۇلمانغا تالاپەت سالغان) بەزى ئەسىرلەرنى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلاتتى، بەزى ئەسىرلەرنى دۈشمەننىڭ قولىدا قالغان مۇسۇلمان ئەسىرلەر بىلەن تېگىشەتتى. بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مۇسۇلمانلارغا ۋە دىنغا بولغان مەنپەئەت سەۋەبلىك قىلاتتى.[59]

مۇشرىكلارنىڭ قۇللىرى مۇسۇلمانلارنىڭ يېنىغا قېچىپ كېلىپ ئىسلامغا كىرسە، رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمان بولغان بۇ قۇللارنى قۇللۇقتىن ئازاد قىلاتتى.[60]

پەرزەنتلىرى

رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈچ ئوغۇل، تۆت قىز پەرزەنتى بولغان بولۇپ، مەشھۇر ئىسلام ئالىمى ئىمام نەۋەۋى بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:

رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈچ ئوغۇل پەرزەنتى بولغان.

چوڭ ئوغلىنىڭ ئىسمى قاسىم ئىدى. قاسىم رەسۇلۇللاھقا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن ئىلگىرى تۇغۇلغان بولۇپ، ئىككى يېشىدا ۋاپات بولغان. ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى ئابدۇللاھ ئىدى. تەييب ياكى تاھىر دەپمۇ ئاتالغان. رەسۇلۇللاھقا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن ئاۋۋال ۋاپات بولغان. ئۈچىنچى ئوغلى ئىبراھىم بولۇپ، ھىجرەتنىڭ 8 ـ يىلى مەدىنىدە دۇنياغا كەلگەن. ھىجرەتنىڭ 10 ـ يىلى تەخمىنەن يىگىرمە ئايلىق بولغاندا ۋاپات بولغان.[61]

رەسۇلۇللاھنىڭ تۆت قىز پەرزەنتى بولغان.

چوڭ قىزىنىڭ ئىسمى زەينەپ (رەزىيەللاھۇ ئەنھا)، ئىككىنچى قىزىنىڭ ئىسمى فاتىمە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا). فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ياتلىق بولغان. فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالارنىڭ ئانىسىدۇر. ئۈچىنچى قىزى رۇقىيە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا). رۇقىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا پەزىلەتلىك ساھابە ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ياتلىق بولغان بولۇپ، كېسەل سەۋەبلىك ھىجرەتنىڭ ئىككىنچى يىلى بەدىر غازىتى كۈنى ۋاپات بولغان. تۆتىنچى قىزى ئۈممۈ كۈلسۈمدۇر (رەزىيەللاھۇ ئەنھا). رۇقىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بىلەن ئۈممۈ كۈلسۈم رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئىككىلىسى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ياتلىق بولغان. ئۈممۈ كۈلسۈم ھىجرەتنىڭ 9 ـ يىلى شەئبان ئېيىدا ۋاپات بولغان.

---

[58] ئەبۇ داۋۇد 2705؛ زادۇل مەئاد 2\418

[59] زادۇل مەئاد، 2\421

[60] ئەبۇ داۋۇد 2700؛ تىرمىزى 3716؛ مۇسنەد ئەھمەد 1\224

[61] تەھزىبۇل ئەسما ۋەللۇغەت 1\26

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

رەسۇلۇللاھنىڭ پەرزەنتلىرىنى چوڭدىن كىچىككە تەرتىپكە تىزغاندا مۇنداق: قاسىم، زەينەپ، رۇقىيە، ئۈممۇ كۇلسۇم، فاتىمە. فاتىمەنىڭ ئۈممۇ كۇلسۇمدىن چوڭ ئىكەنلىكىمۇ رىۋايەت قىلىنغان. ئىبراھىمدىن باشقا بارلىق پەرزەنتلىرى خەدىچە ئانىمىزدىن دۇنياغا كەلگەن. فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن باشقا بارلىق پەرزەنتلىرى رەسۇلۇللاھتىن ئىلگىرى ۋاپات تاپقا. ئەڭ سەھىھ رىۋايەتكە ئاساسلانغان، فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇپ ئالتە ئايدىن كېيىن ۋاپات بولغان.[62]

پاكىزلىقى

مىقداد ئىبنى شۇرەيھ دادىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى بايان قىلغان:«ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن ‹پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئۆيگە كىرىپ تۇنجى قىلىدىغان ئىشى قايسى ئىدى؟› دەپ سورىدىم. ئائىشە ئانىمىز ‹ئېغىزنىى مىسۋاكلايتتى› دېدى.»[63]

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم كېچىسى ئۇيقۇدىن تۇرغاندا چىشىنى مۇكەممەل ھالەتتە مىسۋاكلايتتى.[64]

ھۇزەيفە ئىبنى يەمانى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم كېچىسى ئورنىدىن تۇرسا، ئاغزىنى مىسۋاكلايتتى.[65] ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ يېنىغا كىردىم. ئۇ زات ئاغزىنى مىسۋاكلاۋاتقان ئىكەن. مىسۋاكنىڭ ئۇچى ئۇ زاتنىڭ تىلىدا بولۇپ، چىشىنى مىسۋاكداۋاتقاندا ‹ئائائائا› دەيتتى.[66]

ئىبنى شۇرەيھنىڭ دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئانىمىزدىن «رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئۆيگە كىرسە ئىشنى ئەڭ ئاۋۋال نېمىدىن باشلايتتى؟» دەپ سورىدىم «ئېغىزنىى مىسۋاكلاش بىلەن» دەپ جاۋاب بەردى.[67]

ئاياللىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى

مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىمىزدىن مۇنداق بايان قىلىنغان: ئائىشە ئانىمىز ھەيزدار ھالەتتە بىر چىنىدىن سۇ ئىچەتتى، رەسۇلۇللاھمۇ شۇ چىنىنى ئېلىپ ئاغزىنى ئائىشە ئانىمىزنىڭ ئاغزى تەگكەن يەرگە تەگكۈزۈپ تۇرۇپ سۇ ئىچەتتى.[68]

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم خىزمەتچىسىنى ياكى ئاياللىرىنى قەتئىي ئۇرۇپ باقمغان.»[69]

---

[62] تەھزىبۇل ئەسما ۋەللۇغەت 1\26

[63] سەھىھۇل مۇسلىم، 235ـ ھەدىس

[64] سەھىھۇل بۇخارى 245؛ سەھىھۇل مۇسلىم 255

[65] سەھىھۇل مۇسلىم، 255 ـ ھەدىس؛ نەسائىي، 1621ـ ھەدىس

[66] ئىبنى ماجە 2536؛ ئەلبانى ھەسەن دېگەن

[67] سۇنەن نەسائىي، 8ـ ھەدىس؛ سۇنەن ئەبۇ داۋۇد، 51ـ ھەدىس؛ ئەلبانى سەھىھ دېگەن

[68] سەھىھۇل مۇسلىم، 300ـ ھەدىس

[69] سۇنەن ئەبۇ داۋۇد، 4786:ـ ھەدىس

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاپخانىسى

سەفىيە بىتنى ھۆيەي دېگەن ئايالى تۆگىگە مىنىش ئۇچۇن رەسۇلۇللاھنىڭ تىزىغا دەسسەپ چىقىپ مىنگەن.[70]

جاھىلغا تۇتىدىغان مۇئامىلىسى

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم قوپاللىقا قوپاللىق بىلەن، جاھىللىقا جاھىللىق بىلەن جاۋاب قايتۇرۇشنىڭ ئەكسىچە، ئۆزىگە قىلىنغان قوپاللىق ۋە جاھىللىقلارغا يۇمشاقلىق بىلەن گۈزەل رەۋىشتە ئىنكاس قايتۇراتتى.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: (بىر كۈنى) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم بىلەن بىللە كېتىۋاتاتتىم. رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇچىسىدا قىرلىرى قوپال توقۇلغان، نەجران رەختىدىن تىكىلگەن كىيىم بار ئىدى. چۆلدە ياشايدىغان ئەرەپتىن بىرى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمگە يېتىشىپ كېلىپ رەسۇلۇللاھنىڭ رىداسىنى بەكمۇ قوپاللىق بىلەن كۈچە تارتتىكى، ئاقىۋەتتە كىيىمنىڭ قاتتىق تارتقىلغانلىقى سەۋەبلىك رەسۇلۇللاھنىڭ كىيىمنىڭ ياقىسى ئۇ زاتنىڭ بوينىنى سۈرۈۋەتتى. چۆلدە ياشايدىغان ئەرەپ «ئى مۇھەممەد، يېنىڭدىكى ئاللاھنىڭ مېلىدىن ماڭا مەلۇم مىقتاردا بېرىلىشىكە بۇيرۇغىن» دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ باشتا ئۇنىڭغا قارىدى، ئاندىن كۈلۈمسىرىدى. ئاقىۋەتتە ئۇنىڭغا بىر نەرسە بېرىلىشىنى بۇيرۇدى.[71]

تارتقان بەزى ئەزىيەتلىرى

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېزىق چىشى تۆكۈلگەن، بېشى يېرىلغان ئىدى.[72]

ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ (كەبىنىڭ ئالدىدا) نامازئۇقۇۋاتاتتى. ئەتراپىدا باشقا كىشىلەر بار ئىدى. رەسۇلۇللاھ نامازنىڭ سەجدىسىگە بارغاندا ئۇقبە ئىبنى ئەبى مۇئەيىت دېگەن كاپىر تۇغقان تۆگىنىڭ ھەمرىيىنى رەسۇلۇللاھنىڭ دۈمبىسىگە قويۇپ قويىدى. رەسۇلۇللاھ بېشىنى سەجدىدىن مىدراتمىدى. (رەسۇلۇللاھنىڭ قىزى) فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا كېلىپ تۆگىنىڭ ھەمرىيىنى رەسۇلۇللاھنىڭ دۈمبىسىدىن ئېلىۋەتتى ۋە بۇنى قىلغۇچىغا بەددۇئا قىلدى. بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم «ئى رەببىم! قۇرەيشنىڭ كاتتىۋاشلىرىنى — ئەبۇ جەھل ئىبنى ھىشامنى، ئۇتبە ئىبنى رەبىئەنى، شەيبە ئىبنى رەبىئەنى ۋە ئۇمەييە ئىبنى خەلەفنى ساڭا ھاۋالە قىلىمەن» دەپ دۇئا قىلدى. (ساھابە ئابدۇللاھ داۋاملاشتۇرۇپ شۇنداق دەيدۇ:) بەدر كۈنى رەسۇلۇللاھ بەددۇئا قىلغان كىشىلەرنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇم. ئۇبەي ئىبنى خەلەپتىن باشقا ھەممىسىنىڭ جەسىدى قۇدۇققا تاشلانغان ئىدى. ئۇبەي ئىبنى خەلەفنىڭ \ ياكى ئۇمەييە ئىبنى خەلەپنىڭ بەدەنلىرى تىتما كاتاك بولۇپ كەتكەنلىكتىن قۇدۇققا تاشلانمىدى.[73]

بەزى تۇرمۇش ئادەتلىرى

---

[70] سەھىھۇل بۇخارى 4211ـ ھەدىس؛ فەتھۇل بارى 8\264

[71] بۇخارى ۋە مۇسلىم

[72] رەسۇلۇللاھنىڭ خىسلەتلىرى، 69ـ بەت

[73] سەھىھۇل بۇخارى، 3857ـ ھەدىس

ئەۋلاد گۈزەللىمىسى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئانىمىزدىن: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئاخشىمى بالدۇر ئۇخلايتتى. كېچىنىڭ ئاخىرقى بۆلىكىدە ناماز ئوقۇش ئۈچۈن تۇراتتى.(تەھەججۇت نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ) تۆشىكىگە قايتاتتى. مۇئەززىن ئەزان توۋلىغاندا تۇرۇپ كېتەتتى. ناۋادا غۇسلغا ئېھتىياجلىق بولسا غۇسل قىلاتتى. بولمىسا، تاھارەت ئېلىپ چىقىپ كېتەتتى.[74] ھاجەت سۇندۇرماقچى بولسا يىراقلارغا ئۇزاپ كېتەتتى.[75]

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئانىمىز مۇنداق دېگەن:«پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم جۇنۇبلۇقتىن پاكلىنىش ئۈچۈن غۇسل قىلماقچى بولسا ئاۋۋال قوللىرىنى يۇياتتى. ئاندىن ئوڭ قولى بىلەن سول قولىغا سۇ تۆكۈپ ئەۋرىتىنى يۇياتتى. ئاندىن، نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالاتتى.»[76] كۆرگىلى بولمىغۇدەك دەرىجىدە يىراقلاشمىغۇچە ھاجەت قىلىش ئۈچۈن ئولتۇرمايتتى.»[77] ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ:«پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ھاجەتخانىدىن چىققاندا ‹«غفرانك» (سەندىن مەغفىرەت تىلەيمەن)› دەيتتى.»[78] ھاجەت قىلماقچى بولسا، يەرگە يېقىنلاشمىغۇچە كىيىمىنى كۆتۈرمەيتتى.[79]

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئايىقىنى كىيىش، چاچ تاراش، تاھارەت ئېلىش، جۈملىدىن پۈتۈن ئىشلىرىنى ئوڭدىن باشلاشنى ياخشى كۆرەتتى.[80]

سەپەر قىلسا، پېشىن بىلەن ئەسىرنى، شام بىلەن خۇپتەننى جۈپلەپ ئوقۇيتتى.[81]

باشقا خىسلەتلىرى

يامانلىققا يامانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرماستتىن، ئۆزىگە قىلىنغان يامانلىقنى كەچۈرۈۋېتەتتى.[82] ئىككى ئىش ئارىسىدا تاللاشقا دۇچ كەلسە، گۇناھ بولمىسىلا ئاسىنىنى تاللايتتى.[83] بىر پالاكەتتىن قۇتۇلسا، ياكى خۇشاللىنارلىق بىر ھادىسە ئوتتۇرىغا چىقسا ئاللاھقا شۈكۈر سەجدىسى قىلاتتى.[84]

---

[74] سەھىھۇل مۇسلىم

[75] ئەلبانى سىلسىلەتىس سەھىھە 3ـ149؛ سەھىھ؛ ۋادىئى ـ سەھىھ مۇسنەد ئەھمەد 920

[76] سەھىھۇل مۇسلىم، 316ـ ھەدىس

[77] ئەبۇ داۋۇد 2؛ ئىبنى ماجە 355؛ لەۋزى ئىبنى ماجەنىڭ؛ ئىسنادى سەھىھ؛ سەھىھ ئىبنى ماجە 1ـ160

[78] ئەبۇ داۋۇد 17؛ تىرمىزى 7؛ تىرمىزى ‹ھەسەن غەرىب› دېگەن؛ ئەلبانى سەھىھۇل جامىئ 4707ـ دە ‹ھەسەن› دېگەن

[79] ئەبۇ داۋۇد 14؛ تىرمىزى 14؛ ئەلبانى سەھىھۇل جامىئ 4652ـ دە ‹سەھىھ› دېگەن

[80] بۇخارى 168؛ مۇسلىم 26

[81] ئىمام ئەھمەد ۋە ئىمام بۇخارى توپلىغان. ئەلبانى سەھىھۇل جامىئ 4917

[82] شامائىل تىرمىزى، 191

[83] شامائىل تىرمىزى 193؛ بۇخارى ۋە مۇسلىم نەقىل قىلغان

[84] زادۇل مەئاد 1\292

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ساھابىلىرىگە ھەر كۈنى ۋەز ـ نەسىھەت قىلمايتتى. ساھابىلەرنىڭ زېركىكىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ھەپتىنىڭ بەزى كۈنلىرى ۋەز ـ نەسىھەت قىلاتتى.[85] ئالدىراپ سۆزلىمەيتتى. سۆز قىلسا ئوچۇق، چۈشىنىشلىك قىلىپ دانە ـ دانە سۆزلەيتتى. سۆزىنى ئاڭلىغۇچى كىشى ئەگەر سۆزلىرىنى سانىۋالماقچى بولسا سانىۋالالايتتى.[86] سۆزلەرنىڭ ئەڭ چىرايلىقى بىلەن سۆز قىلاتتى. قوپال، سەت، كىشىنى خىجىل قىلىدىغان سۆزلەرنى قىلمايتتى. ۋارقىراپ، قىزىرىپ تۇرۇپ گەپ قىلمايتتى.[87] «كىم ئاللاھقا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتقان بولسا، سۆزلىسە ياخشى سۆز قىلسۇن، بولمىسا سۈكۈت قىلسۇن»دەيتتى.[88]ساھابىلەرنىڭ ناچار سۆزلەرنى قىلىشىنى چەكلەيتتى.[89]

ھەتتا بەيئەت ئالغان ۋاقىتتىمۇ ئاياللار بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشمەيتتى.[90] پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ قولى يات ئايالنىڭ قولىغا ئەسلا تېگىپ باقمىغان ئىدى. ئۇ زات ئاياللاردىن پەقەت ئاغزاكى بەيئەت ئالاتتى.»[91]

قۇرئان تىلاۋەت قىلغاندا ھەر ئايەتتە توختاپ، ئالدىرىماستىن، تەمكىنلىك بىلەن تىلاۋەت قىلاتتى.[92]

ئائىلىدە ئۆز ھاجىتىدىن ئۆزى چىقاتتى.[93]

نالايىق ئىسمى بار كىشىلەرنىڭ ئىسمىنى ياخشى، ئۇيغۇن ئىسىمغا ئۆزگەرتىۋېتەتتى.[94]

ئالدىغا يېمەك ـ ئىچمەك كەلتۈرۈلسە ئۇنىڭ نەدىن كەلگەنلىكىنى بىلمەي تۇرۇپ (يەنى سەدىقىمۇ ياكى ھەدىيەمۇ بىلمەي تۇرۇپ) يېمەيتتى.[95] تاماقتىن قۇسۇر تاپمايتتى. كۆڭلى تارتسا يەيتتى، تارتمىسا قويۇپ قوياتتى.[96] ھەر قانداق ئىبادەتنى تاشلاپ قويماي ئىزچىل قىلاتتى.[97] رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

---

[85] سەھىھۇل بۇخارى 70؛ مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم 1590

[86] سەھىھۇل بۇخارى 3567؛ مۇختەسەر سەھىھ مۇسلىم 1589

[87] زادۇل مەئاد

[88] سەھىھۇل مۇسلىم

[89] زادۇل مەئاد

[90] سەھىھۇل مۇسلىم، 4811 ـ ھەدىس

[91] بۇخارى 4891، مۇسلىم 1866، ئەبۇ داۋۇد 2941، ئىبنى ماجە 2875 ۋە ئىمام ئەھمەد ‹270\6›

[92] زادۇل مەئاد 274\1

[93] مۇھەممەد جەمىل زەينۇ: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەخلاقى ۋە خىسلەتلىرى، 57 ـ بەت؛ جامىئۇت تىرمىزى

[94] زادۇل مەئاد، 216\2

[95] سەھىھۇل مۇسلىم، 5010 ـ ھەدىس

[96] سەھىھۇل بۇخارى، 3563 ـ ھەدىس

[97] سەھىھۇل مۇسلىم 783 ـ ھەدىس؛ ئەبۇ داۋۇد، 1370 ـ ھەدىس

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

ۋەسسەللەم ئاللاھنى زىكىر قىلىش جەھەتتە مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ ئۈستۈنى ئىدى. ھەر دائىم، ھەر ھالەتتە ئاللاھنى زىكىر قىلاتتى.[98]

ساھابىلەرنىڭ رەسۇلۇللاھقا بولغان ھۆرمىتى

ساتىراچ رەسۇلۇللاھنىڭ مۇبارەك چېچىنى قىسقارتقاندا ساھابىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ چېچىنىڭ يەرگە چۈشۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن قوللىرىنى يېيىپ تۇرۇشاتتى. رەسۇلۇللاھ تاماققا قولىنى ئۇزاتمىغۇچە، ساھابىلەر قولىنى ئۇزاتمايتتى. (مۇسلىم 5227: مۇسلىم شەرھى 9\145) ساھابىلەر رەسۇلۇللاھنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى ۋە ھۆرمەتلەيتتى. شۇنداق بولۇشىغا قارىماي، رەسۇلۇللاھنىڭ ياقتۇرمايدىغانلىقى تۇپەيلىدىن، رەسۇلۇللاھ كىرىپ كەلسە رەسۇلۇللاھ ئۈچۈن ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشمايتتى، ئولتۇرغان جايىدا ئولتۇرىشىۋېرەتتى.[99] ئەگەر رەسۇلۇللاھ رۇخسەت قىلغان ياكى ياقتۇرغان بولسا، رەسۇلۇللاھ كىرىپ كەلسە دەرھال ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشقان بولاتتى.

يەھۇدى ئايال تەرىپىدىن زەھەرلەنگەنلىكى

خەيبەر فەتھ قىلىنغان كۈنى، يەھۇدىلاردىن سەللام ئىبنى مىشكەمنىڭ ئايالى زەينەپ بىنتى خارىس رەسۇلۇللاھقا قىزارتىپ پىشۇرۇلغان بىر قوي ھەدىيە قىلدى. زەينەپ قويىنى ھەدىيە قىلىشتىن ئاۋۋال رەسۇلۇللاھنىڭ قويىنىڭ قايسى قىسمىنى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى مۇسۇلمانلاردىن سوراپ بىلىۋالغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ قويىنىڭ ئالدى پۇتىنى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن قويىنىڭ ئالدى پۇتىغا مول مىقداردا زەھەر سالدى. ئاندىن كاۋاپ قىلىنغان قويىنى رەسۇلۇللاھقا ھەدىيە قىلىپ ئېلىپ كەلدى. رەسۇلۇللاھ قويىنىڭ ئالدى قولىنى بىر چىشلەپ گۆشنى يۇلۇپ ئېلىپ چاينىدى، بىراق يۇتماستىن تۈكۈرۈۋەتتى. بىشر ئىبنى بەررا ئىسىملىك ساھابە رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە بۇ قويغا ئېغىز تەگكەن بولۇپ، زەھەرلىك قوي گۆشىدىن بىر يۇتۇم يۇتۇۋەتتى. بىشر ئىبنى بەررا نەچچە كۈنلەردىن كېيىن مۇشۇ زەھەرلىك گۆشنى يېگەنلىك سەۋەبلىك ئۆلۈپ كەتتى.

ئىمام بەيھەقى ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بۇ ھەقتە نەقىل قىلغان ھەدىسته مۇنداق بايانلار مەۋجۇت: رەسۇلۇللاھ گۆشتىن بىر چىشلەپ، ساھابىلىرىگە گۆشتىن ئۈزاق تۇرۇڭلار، بۇ زەھەرلەنگەن گۆش ئىكەن دېدى. ئاندىن، ئۆزىگە بۇ قوي گۆشىنى ھەدىيە قىلغان زەينەپ دېگەن يەھۇدىغا «سېنىڭ بۇنداق قىلىشىڭغا سەۋەب بولغان نەرسە نېمە؟» دەپ سورىۋىدى، زەينەپ «ئەگەر سەن پەيغەمبەر بولساڭ ئاللاھ سېنى بۇنىڭدىن خەۋەردار قىلىدۇ. ئەگەر يالغانچى بولساڭ، بۇ ئارقىلىق ئىنسانلار سەندىن قۇتۇلىدۇ» دېدى. نەتىجىدە بۇ ئايال مۇسۇلمان بولدى، رەسۇلۇللاھ بۇ ئايالنى جازالىمىدى. ئىمام بەيھەقى دەيدۇكى: رەسۇلۇللاھ باشتا ئۇنى جازالىماي قويۇپ بەردى. چۈنكى رەسۇلۇللاھ ئۆزى ئۈچۈن ئىنتىقام ئالمايتتى.

---

[98] زادۇل مەئاد، 1\314

[99] سەھىھۇل بۇخارى

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاپخانىسى

كېيىن بىشر ئىبنى بەررا زەھەرلىك گۆش سەۋەبلىك ۋاپات بولدى، شۇنىڭ بىلەن رەسۇلۇللاھ بىشرنىڭ قىساسى ئۈچۈن بۇ ئايالنى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلغان.[100]

خاتىمە

مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئىنسان بالىسىدا بولۇشقا تېگىشلىك بارچە گۈزەل خىسلەتلەرنى ئۆزىدە مۇجەسسەملىگەن بولۇپ، ئاللاھ ئۇ زاتنى ئەڭ ئۈستۈن ئەخلاقلار بىلەن زىننەتلىگەن ئىدى. يۇقىرىدا بايان قىلغانلىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ گۈزەل خىسلەتلىرى بارىسىدا پەقەت ۋەپەقەت دېگىزدىن تامچىدۇر، خالاس. ژۇرنال سەھىپىسىنىڭ چەكلىمىلىكى تۈپەيلىدىن رەسۇلۇللاھنىڭ باشقا كۆپلىگەن خىسلەتلىرىگە مەزكۇر ماقالىدا ئورۇن بېرىشتىن ئاجىز كەلدۇق. بۇ بۈيۈك پەيغەمبەرنىڭ گۈزەل خىسلەتلىرىنى ئۆگىنىپ ۋە ئۆزلەشتۈرۈشنىڭ ئىنسان بالىسىنى ئىككى دۇنيادا بەختلىك قىلىدىغان ئەڭ مۇھىم ئامىللاردىن ئىكەنلىكىنى ئەزىز ئوقۇرمەنلىرىمىزنىڭ سەمىگە سالىمىز.

[100] فەتھۇلبارى، 8\287

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
www.uyghurkitap.com